

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТУ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

МОВА Й ЛІТЕРАТУРА У ВИМІРАХ СЬОГОДЕННЯ: МОВОЗНАВЧИЙ ТА ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ (до Міжнародного дня рідної мови)

Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції
педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів

ЧЕРНІГІВ
21–22 ЛЮТОГО 2024 РОКУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «ІНСТИТУТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЗМІСТУ ОСВІТИ»
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО
РАДА ДИРЕКТОРІВ ЗАКЛАДІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ТРАНСПОРТУ ТА КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
НУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

**МОВА Й ЛІТЕРАТУРА У ВИМІРАХ
СЬОГОДЕННЯ: МОВОЗНАВЧИЙ ТА
ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ
(до Міжнародного дня рідної мови)
Матеріали
IV Всеукраїнської
науково-практичної конференції
педагогічних, науково-педагогічних працівників та
студентів**

*Перелік міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій
у 2024 році (Лист ІМЗО від 04.01.2024 №21/08-7)*

Чернігів
21 – 22 лютого 2024 року

УДК 811. 161.2 (076.6)

М75

Рекомендовано Вченою радою
Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя
(НДУ ім. М. Гоголя)
Протокол № 10 від 29.02.2024 р.

Редакційна колегія:

- Новомлинець О.О. ректор Національного університету «Чернігівська політехніка», доктор технічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, лауреат Премії Кабінету Міністрів України
- Радченко В.М. голова Ради директорів закладів фахової передвищої освіти Чернігівської області, директор Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка», кандидат педагогічних наук, доцент, заслужений працівник освіти України
- Заліський А.А. ректор Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К. Д. Ушинського, кандидат філософських наук, доцент, заслужений працівник освіти України
- Давидова Т.М. начальник відділу професійної, вищої освіти і науки Управління освіти і науки Чернігівської обласної державної адміністрації, кандидат педагогічних наук
- Грона Н.В. доктор педагогічних наук, доцент, викладач-методист, голова циклової комісії викладачів української мови і літератури Комунального закладу «Прилуцький гуманітарно-педагогічний фаховий коледж імені Івана Франка» Чернігівської обласної ради
- Ковальова І.О. кандидат філологічних наук, доцент кафедри філософії і суспільних наук Національного університету «Чернігівська політехніка»
- Молочко С.Р. завідувач кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання, методист відділу суспільно-філологічних дисциплін Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д.Ушинського, регіональний координатор мовно-літературної освітньої галузі НУШ
- Ющенко В.В. голова методичного об'єднання викладачів філологічних дисциплін закладів фахової передвищої освіти Чернігівської області, викладач-методист Відокремленого структурного підрозділу «Фаховий коледж транспорту та комп'ютерних технологій Національного університету «Чернігівська політехніка»

М75 **Мова й література** у вимірах сьогодення: мовознавчий та лінгводидактичний аспекти: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів (м. Чернігів, 21-22 лютого 2024 р.). Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2024. 436 с.

Збірник містить статті учасників IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова й література у вимірах сьогодення: мовознавчий та лінгводидактичний аспекти», яка була присвячена Міжнародному дню рідної мови. Дослідники різних фахових рівнів ставлять і розв'язують проблеми широкого наукового діапазону в галузі філології та лінгводидактики.

Для науково-педагогічних працівників, магістрів, магістрантів, учителів.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність наведених фактів, власних імен, географічних назв, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей. Відповідно до Закону України «Про авторське право і суміжні права», під час використання наукових ідей та матеріалів цього збірника, посилання на авторів і видання є обов'язковим.

УДК 811. 161.2 (076.6)

© НДУ ім. М. Гоголя, 2024

ЗМІСТ

Секція 1. Інноваційні освітні практики

Базилюк Н.А. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ»	16
Батрак Н.В. МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ МЕНТАЛЬНИХ КАРТ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	18
Бєловол В.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕГРАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У САМОРЕГУЛЬОВАНЕ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ	22
Бідна Л.В. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ КОЛЕДЖУ	25
Бойко Я.М. ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	28
Вовк О.А. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЄКТНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	31
Грицан Л.О., Рославець Л.М. ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	33
Груздьова О.В. ДИСТАНЦІЙНА ПІДГОТОВКА ДО НМТ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ПЕРЕВАГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	36
Давидова Т.М. ПРОБЛЕМИ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	39
Довбня В.М. СУЧАСНІ ЕЛІТАРНІ КОНЦЕПЦІЇ: ЦІННОСТІ, КОДИ МОВИ І МИСЛЕННЯ. МЕТААНТРОПОЛОГІЯ СУСПІЛЬСТВА ХХІ СТОЛІТТЯ	41
Долгопол О.О., Кір'янова О.В. ВИКОРИСТАННЯ СЕРВІСУ ШІ У ВИВЧЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ЗВО ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ	45
Дудченко А.С. ТВОРЧА СПІВПРАЦЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ ЗФПО З БІБЛІОТЕЧНОЮ СИСТЕМОЮ МІСТА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	47

Івашенцева Є.Г. HOW TO EFFECTIVELY USE CHATGPT FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGES./ ЯК ЕФЕКТИВНО ВИКОРИСТОВУВАТИ CHATGPT ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	50
Ковальська О.В. ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	54
Комзол Б.С. РОЛЬ ВІЗУАЛІЗОВАНОГО НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ В ЗМІСТІ ШКІЛЬНОГО УРОКУ	57
Кравець О.В. ЗАСТОСУВАННЯ GOOGLE ДОДАТКІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	59
Кузьменкова С.М. ІНТЕГРАЦІЯ МОВНИХ ТА ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК У НАВЧАННІ СЕСТРИНСЬКОЇ СПРАВИ В МЕДИЧНИХ КОЛЕДЖАХ	61
Левицька М.В. СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ МЕМІВ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	63
Леонова О.А. ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ НОВИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС	65
Мазепа І.П. ДОТРИМАННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	68
Мелашенко Х.М., Лілік. О.О. ІНТЕРНЕТ-МЕМ ЯК ДОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	70
Мельник О.Є. ПРО СТАН ТА РОЗВИТОК НУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ІНСТИТУЦІЇ	72
Михайленко І.І. ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ЗАСОБІВ ТА РЕСУРСІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МОВНОГО НАВЧАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У КОЛЕДЖАХ	74
Міщирікова Л.О., Бурлака Г.В. ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ ЯК ШЛЯХ ДО ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ХАРКІВСЬКОГО МАШИНОБУДІВНОГО ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ	76
Молочко С.Р. МИСТЕЦТВО МОВИ І МОВА МИСТЕЦТВА	78

Нещерет С.А. ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЗДІЙСНЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВОЄННИЙ ЧАС	83
Ніколаєнко Н.Г. СПОСОБИ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО КОНТЕНТУ НА ЗАНЯТТЯХ СЛОВЕСНОСТІ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЦИФРОВОЇ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ОСВІТИ	85
Омельченко В.В. ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКИ СТВОРЕННЯ СПІЛЬНИХ GOOGLE ПРЕЗЕНТАЦІЙ НА ЗАНЯТТЯХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	88
Перевозник Л.О. ІННОВАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ФІЛОЛОГІЧНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	91
Савченко Єгор, Пономаренко Н.П. КРАЄЗНАВЧІ МЕДІАРЕСУРСИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	94
Саноян А.О., Кірко Н.В. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ПРАКТИК У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ	96
Смарчевська Л.В. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ У КОНТЕКСТІ ЗМІСТОВОЇ ЛІНІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА»	98
Сохач Л.М., Дуліченко А.В. ВИКОРИСТАННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ	101
Старинець Г.В. ФОРМУВАННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ ЛІТЕРАТУРИ	104
Стахова І.А., Франчук Н.Л. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	108
Суліменко Н.М. ІННОВАЦІЙНІ ОСВІТНІ ПРАКТИКИ	111
Тракун М.Н. МЕТОДИКА CLIL У КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	113
Усок О.В. ВЛАСНА ТВОРЧІСТЬ ВИКЛАДАЧА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ ЯК ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ МОВЛЕННЄВИХ УМІНЬ	116
Хоменко О.М. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	118

Шестакова С.О. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ	121
Шкребець Н.В. ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЧИННИК ДІЄВОСТІ ЗНАНЬ	124
Шумейко З.Є., Баталова Я.А. ТЕХНОЛОГІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕНІТЕНЦІАРІЇВ	126
Ющенко В.В. ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТАХ: КЛЮЧ ДО ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ	128
Янків М.С. ВІДКРИТТЯ ОСОБИСТОСТІ ПИСЬМЕННИКА КРІЗЬ ПРИЗМУ БАЙОПІКІВ	131

**Секція 2. Актуальні питання формування ключових компетентностей
мовної особистості здобувачів освіти**

Балюнова С.А. СТВОРЕННЯ АУДИОДОДАТКА ДО КУРСУ «АНГЛІЙСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ» ДЛЯ РОЗВИТКУ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ	134
Белік Т.А., Грунська І.М. ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ТА ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ – ПЕРЕДУМОВА ПІДГОТОВКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ФАХІВЦЯ	137
Бойчук Т.В. МЕТОД МОДЕЛЮВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОВНОКОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАХОВИХ КОЛЕДЖІВ	139
Волошина С.О., Липа В.Д., Михайленко І.І. ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ МУЛЬТИКУЛЬТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЇ	142
Гайдук В.М. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	144
Гальонка Олексій Анатолійович, ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ СВЯТО ШКОЛЯРІВ	147

Гейдел А.М. СПЕЦИФІКА РОБОТИ З ПРИКАЗКАМИ ТА ПРИСЛІВ'ЯМИ НА ЗАНЯТТЯХ ІЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	148
Гирич В.В. СУЧАСНІ ЗАСОБИ НАОЧНОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ	152
Гордієнко І.М. ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)	154
Губа О.П. ВПЛИВ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В СПОРТИВНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ НА САМОБУТНІСТЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	157
Гужва О.І. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	159
Довгоруц О.П. ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ FORMATION OF THE KEY COMPETENCIES OF STUDENTS' LANGUAGE PERSONALITY DURING FOREIGN LANGUAGE CLASSES IN PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION ESTABLISHMENTS	162
Зелінська О.М. ВПЛИВ ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩА НА ВЖИВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД КОРИСТУВАЧІВ	165
Кабаненко А.М. ОСУЧАСНЕННЯ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК МОЖЛИВІСТЬ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО СПЕЦІАЛІСТА	168
Карач Н.М. ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	172
Кашуба Н.В. ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ В ПОЧАТКОВОМУ КУРСІ «УКРАЇНСЬКА МОВА»	174
Кизименко О.М. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ STEM-ОСВІТИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	176
Ковальова І.О. СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАГАДКИ	179

Комарівська Н.О., Колеснік К.А. УПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МЕТОДИЧНИХ ПРИЙОМІВ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ НА УРОКАХ ПОЗАКЛАСНОГО ЧИТАННЯ	181
Компаній О.В. ТЕКСТОТВОРЧІ МОЖЛИВОСТІ МОВНИХ ОДИНИЦЬ	184
Кульбабська О.В. МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИЙОМУ ЕТИМОЛОГІЗАЦІЇ СИНТАКСИЧНИХ ТЕРМІНОПОНЯТЬ У ВИФОРМУВАННІ ЛІНГВІСТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ФІЛОЛОГІВ-БАКАЛАВРІВ	187
Кучеренко І.А. ГУМАНІЗАЦІЯ – ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ	190
Лагола І.М. ФОРМУВАННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ АНАЛІЗУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ	193
Литвиненко О.В. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ЯК КЛЮЧ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ	196
Лобко Т.В. ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБОМ СТОРІТЕЛІНГУ	198
Лозова Н.Г. ПРАВОПИСНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК СКЛАДНИК МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЖУРНАЛІСТА	201
Лук'яненко Л.М. ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)	204
Матюшкіна Т.П. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОГО МОВЦЯ НА УРОКАХ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	206
Мамчур Л.І. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО	209
Пехота О.В. ЗАГАЛЬНОДИДАКТИЧНІ ТА ЛІНГВОДИДАКТИЧНІ ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	212
Рибальченко В.О. ВАЖЛИВІСТЬ МОВНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ МЕДИЧНИХ ФАХІВЦІВ: ДОСВІД ТЕРАПЕВТИЧНОЇ ОСВІТИ	215

Сидоріна О.В. РИСИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ МИТЦІВ	217
Сіранчук Н.М. РОЗВИТОК ЧИТАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ – МОРАЛЬНЕ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	219
Слижук О.А. ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 7 КЛАСУ НУШ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ФАНТАСТИЧНИХ ТВОРІВ	222
Собко В.О. ТВОРЧІ ЗАВДАННЯ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ПОЧАТКОВІЙ МОВНІЙ ОСВІТІ	225
Тимошук В.В., Ющенко В.В. РОЛЬ МОВНОЇ ОСВІТИ У ФОРМУВАННІ ТА РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА ВИКЛИКИ	227
Трошина С.В. РОЛЬ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У МОВНІЙ ТКАНИНІ НОВЕЛ ГРИГОРА ТЮТЮННИКА	229
Устименко А.П. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	232
Фокіна Т.І., Полінок О.В. АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ ФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ НА ЗАСАДАХ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПІДХОДУ	235
Шатілова Н.О. ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЕТИКЕТНОГО СПІЛКУВАННЯ УЧНЯ ЗЗСО НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	237
Ющенко Є.В. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ	240
Яковенко Т.В. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ НА ОСНОВІ РЕТРОСПЕКТИВНОГО МЕТОДУ ЗАНУРЕННЯ В МОВНИЙ МАТЕРІАЛ	242

www.arabanko.ru

Секція 3. Українська мова та література в глобалізованому світі: проблеми розвитку

Акопян А.В., Симоненко І.А. ЕВФЕМІЗАЦІЯ ЯК СТИЛІСТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЕФЕКТИВНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	248
Антошина Л.В. ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ СТІЙКОСТІ СТУДЕНТІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	251
Бабин Н.Б., Кнобель О.Т. НЕОЛОГІЗМИ В ІНФОРМАТИЦІ: НОВІ ТЕРМІНИ ДЛЯ НОВОГО ТЕХНОЛОГІЧНОГО СВІТУ	254
Бабійчук Т.В. РОМАН «НЕЙМОВІРНА» ІРЕН РОЗДОБУДЬКО В ЗФПО	256
Безпалько Н.А., Гуменюк Г.Н., Данко Т.В. КРЕАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ: ІННОВАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ РОЗВИТКУ ОСВІТИ В ХХІ СТОЛІТТІ	259
Биконя Д.С., Попружна О. В. ГЛОБАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ: ВТРАТА ЧИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ?	262
Бікетова М.М., Шумінська Т.М. ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ	264
Білашенко К.М., Саноян А.О. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ	267
Бовтач О.М. МОВА ЯК УНІВЕРСАЛЬНА ФОРМА ІСНУВАННЯ КУЛЬТУРИ	296
Борисов О.О., Васильєва О.Г. СТРАТЕГО -ТАКТИЧНА ЛІНІЯ ДІАЛОГУ	271
Братак А.В., Біла І.П. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ	273
Бужикова Т.О., Розмариця С.А. ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ – КЛЮЧ ДО ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ТА СПІВПРАЦІ	276
Варуша А.С., Черняк Д.С., Ющенко В.В. СЛЕНГ МОЛОДІ ЧЕРНІГОВА: МОВНА ЕКСПРЕСІЯ ТА КУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ	278
Ващенко Т.О., Сазонова О.В. ЛІТЕРАТУРНА КАЗКА: ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНИХ КОДІВ ЯК ВІДГОМІН НА ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ЗМІНИ В СУСПІЛЬСТВІ	280

Гребенюк А.О., Ющенко В.В. РОЛЬ КУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АСПЕКТУ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ	283
Грона Н.В. ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА В АСПЕКТІ ДОСЛІДНИЦЬКОГО ПІДХОДУ	284
Губа Ю.І. СУРЖИК ЯК СОЦІОЛЕКТ МОВЦІВ СУМЩИНИ	288
Дерюгіна Л.М. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ	290
Дюкар К.В. ЯВИЩА РІВНЯ НЕО ЯК ВЕРБАЛІЗАТОРИ НАРАТИВІВ МІЛІТАРИДИСКУРСУ 2014–2024 рр.	293
Ємець Л.В. МОТИВАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	295
Жайворонок А.В. ЩОДО СТАНДАРТУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	298
Жила С.О. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РОМАН ВІКТОРА ДОМОНТОВИЧА «АЛІНА Й КОСТОМАРОВ»	300
Івасюк О.О. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ	304
Кемпа В.В. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ З ВИВЧЕННЯ ЧАСТИН МОВИ У ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	307
Зіберт М.С., Мосінець І.Є., Попружна О. В. УКРАЇНСЬКА МОВА В ОСВІТНІЙ СИСТЕМІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	310
Кисла О.М. ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЕКОЛОГІЧНА ГРАМОТНІСТЬ І ЗДОРОВЕ ЖИТТЯ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	312
Клепак А.С. МОВА ТА СУСПІЛЬНА СВІДОМІСТЬ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ	315
Корнєєва В.В., Кондратенко С.І ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ	317

Корнієнко В.С., Грона Н.В. ТАЇНА ЧИСЛА ТРИ. ІРРАЦІОНАЛЬНІ СМИСЛИ ЧИСЛОВИХ ОБРАЗІВ У ТВОРЧОСТІ ТАРАСА ГРИГОРОВИЧА ШЕВЧЕНКА	320
Королюк Г.Ф. ТЯЖКА ДОЛЯ ІМІГРАНТІВ З УКРАЇНИ ЯК СЮЖЕТНА КАНВА РОМАНУ І. РОЗДОБУДЬКО «Я ЗНАЮ, ЩО ТИ ЗНАЄШІ, ЩО Я ЗНАЮ»	323
Косінова О.М. ТВОРИ ПОЛЯ ВЕРЛЕНА В ПЕРЕКЛАДАХ МИКОЛИ ВОРОНОГО	325
Костюченко Ю.С., Грона Н.В. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ ЛІРИЧНОЇ ПОЕЗІЇ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	328
Котелевська Л.Д. РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	331
Лисенко А.В., Андрейко С.С. РІДНА МОВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО Й ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ	333
Лукаш Ю.В. ФОРМУВАННЯ ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ШЛЯХОМ ОСМИСЛЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ТА ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ НАДБАНЬ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	336
Ляшенко Г.В. ЧИТАННЯ Й ЛІТЕРАТУРА У СВІТЛІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	339
Пилипенко С.В. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА	341
Подановська Г.В. ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ ЛІТЕРАТУРНОГО ЧИТАННЯ ТА РОБОТИ З ДИТЯЧОЮ КНИЖКОЮ	345
Подтергер О.М. ІСТОРИЧНА ОСВІТА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ МОВНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ	348
Польова Ю.А., Сазонова О.В. СТЕПАН РУДАНСЬКИЙ В УКРАЇНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ	350
Попружна О.В. ВПЛИВ ІНТЕРНЕТУ ТА СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ НА МОВНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ	352
Семенюк В.М. ЕВОЛЮЦІЯ ОБРАЗУ ЖІНКИ У ТВОРАХ Т.Г. ШЕВЧЕНКА	353
Ситор О.О. СУЧАСНІ ФОРМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА УКРАЇНСЬКОЇ СЛОВЕСНОСТІ	357
Соколовська Л.М. «ЛЕКСИКОНЪ СЛАВЕННОРОССКІЙ І ИМЕНЪ ТЛЪКОВАНІС» – ОДИН ІЗ НАЙДАВНІШИХ СЛОВНИКІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	360

Токаренко Наталія, Пономаренко Н.П. РОЛЬ МОВНИХ ЗАСОБІВ У СТВОРЕННІ ЕКСПРЕСИВНИХ ТЕКСТІВ ОНЛАЙН-МЕДІА	363
Трофимішина Т. М., Кривець Н. В., МОВНА САМООСВІТА: СТРАТЕГІЇ, МЕТОДИ ТА ДОСЯГНЕННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	365
Тяпкова О.А., Жила С.О. РОМАН ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА «МОСКОВІАДА» ЯК ЯСКРАВИЙ ЗРАЗОК ПОСТМОДЕРНУ	368
Умінська О.В. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СТАН ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ПРИ ОБГОВОРЕННІ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ СЬОГОДЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ	370
Хоменко А.М. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ВЧИТЕЛЯ НА УРОКАХ НАВЧАННЯ ГРАМОТИ	372
Хропата С.І. МОВНА ТОЛЕРАНТНІСТЬ: КЛЮЧ ДО РОЗУМІННЯ ТА ЗЛАГОДИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	375
Цибульський В.Ф., Ющенко В.В. ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ ДЛЯ РОЗВИТКУ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ ПРОГРАМІСТІВ	377
Шостка М.М. КУЛЬТУРА, ЗВИЧАЇ ТА ТРАДИЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ В КОНТЕКСТІ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ	379
Шумлянська Н.Б., Шумлянська Д.В. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА В ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ: ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ	381
Яценко О.В. СУСПІЛЬНО-ІДЕЙНА СУТНІСТЬ ПОЕМИ «СОН» Т. Г. ШЕВЧЕНКА ЧЕРЕЗ ВІДКРИТТЯ ІСТОРИЧНОЇ ТА ПОЕТИЧНОЇ ПРАВДИ	384

Секція 4. Інформаційно-психологічний комфорт особистості в кризових умовах сьогодення

Базиль Т.О. ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО РЕСУРСУ ВИКЛАДАЧА В КРИЗОВИХ УМОВАХ	388
Баранова В.М. РОЛЬ МАНІПУЛЯТИВНОГО СКЛАДНИКА ЗАГОЛОВКІВ ІНТЕРНЕТ- ВИДАНЬ У ПЕРІОД ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	390
Веренич Л.В.	392

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ КОМУНІКАЦІЇ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ФАХОВОГО КОЛЕДЖУ	
Вишник О.О.	395
ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОМФОРТ ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ	
Волкова О.В.	397
ІНФОРМАЦІЙНА ГІГІЄНА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	
Димовська А.К.	399
«THE WAR: THE CHILDREN WHO WILL NEVER GET TO READ BOOKS»: УКРАЇНСЬКИЙ ВОЄННИЙ СТОРИТЕЛІНГ ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ	
Долинська Л.М.	402
СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК КРОК ДО САМОСТІЙНОСТІ ТА ОСОБИСТІСНОГО ЗРОСТАННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	
Клименко К.О., Лозова Н.Г.	405
СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ АГЕНТИВІВ У ГАЛУЗІ КРЕАТИВНИХ ІНДУСТРІЙ	
Климчук Н.В., Пастушак Т.Й.	408
СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ ЯК ЗАСІБ ЕМОЦІЙНОГО ДИСКОМФОРТУ ШКОЛЯРА	
Мелашенко С.В.	411
ВИВЧЕННЯ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ПІД ЧАС ВІЙНИ	
Погребна О.Й.	413
ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ ВІЙНИ	
Ракоїд О.Л.	416
ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВАЖЛИВА ТЕХНОЛОГІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Хоменко Є.О.	419
ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ	
Ющенко В.В.	421
ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ	

Кульбаська Олена Валентинівна,
доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри сучасної української мови
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
o.kulbabska@chnu.edu.ua

МЕТОДИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПРИЙОМУ ЕТИМОЛОГІЗАЦІЇ СИНТАКСИЧНИХ ТЕРМІНОПОНЯТЬ У ВИФОРМУВАННІ ЛІНГВІСТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ФІЛОЛОГІВ-БАКАЛАВРІВ

Анотація. У центрі наукового опису перебуває синтаксичний термін як репрезентант інформації про зміст поняття, його присутні ознаки. Обґрунтовано доцільність виокремлення трьох компонентів готовності студентів до роботи із синтаксичною термінологією: мотиваційний, інтелектуальний та операційний. Під час практичних занять запропоновано використання завдань «Лексикографічний паспорт терміна», «Діалог цитат», «Синтаксичний словник-мінімум».

Ключові слова: синтаксис, синтаксична компетентність, історіографія, етимологізація, термінопоняття, лексикографія, ЗВО, інтерактивні методи і прийоми.

«Історія термінології – це не лише національна проблема, а й безумовно, міжнаціональна, бо пов'язана з історією світової науки та міжнародних узаємозв'язків. Кожне наукове відкриття супроводжується новою назвою, що належить до терміносистеми певної наукової галузі, й уже звідти наукове поняття переходить в інші мови світу, зберігаючи назву, придуману автором, або ж, навпаки, отримує свою, національну номінацію» [1, с. 10]. Отож проблема вибору національної або чужомовної назви на позначення наукового поняття є актуальною ономасіологічною проблемою термінології.

Історіографія лінгвістичної терміносистеми української мови загалом та синтаксичної зокрема фіксує значну кількість одиниць, що зазнавали змін з огляду на принцип науковості й у сучасних реаліях можуть стати для здобувачів освіти ефективним способом виформування лінгвістичного мислення, навичок виокремлення ознак поняття та зіставлення їх із лексичним значенням терміна, утвореного внаслідок розчеплення полісемії чи афіксального словотворення.

Поділяємо констатацію В. Шляхової, що «методика викладання мови поки що недостатньо розробила шляхи презентації термінів з урахуванням їх природи та лінгвістичних характеристик; учителі традиційно обмежуються повідомленням термінолексми до чи після формулювання визначення поняття, інколи записують її на дошці. Потім, якщо термін запозичений, з'ясовують його походження і первинне значення. Терміни, що належать до корінної лексики, семантизуються дуже рідко, хоча педагоги інтуїтивно відчувають потребу такого методичного прийому» [3, с. 7]. У цьому аспекті *пріоритетним завданням* вважаємо посилити підготовку студентів-філологів до термінологічної роботи в процесі опанування програмового матеріалу з основних і вибіркових лінгвістичних дисциплін або в ході педагогічної/ асистентської практик у закладах загальної середньої освіти і ЗВО.

Лінгводидакти (Т. Коростянець, Н. Голуб, О. Горошкіна, В. Шляхова та ін.) обґрунтовують доцільність виокремлення трьох компонентів готовності до формування наукових понять у студентів I та II рівнів вищої освіти, наприклад: *мотиваційний* (розуміння значущості засвоєння системи наукових понять), *інтелектуальний* (поінформованість про сутність і специфіку програмових понять і їх визначень) та *операційний* (узагальнення інформації щодо оволодіння технологією формування наукових понять; обґрунтування ефективності прийомів стимуляції діяльності учнів/студентів щодо засвоєння понять мовознавчої науки; оновлення методів опанування засобами діагностики, критеріями виокремлення їх рівнів). Солідаризуючись із концепцією українських дослідників, презентуємо авторський досвід опрацювання синтаксичної термінології зі студентами-україністами 3 курсу (спеціальність 035 – філологія та 014 – середня освіта).

Починаючи з першої лекції та практичного заняття, ставимо собі за мету забезпечити мотиваційний аспект готовності до такої роботи, тобто сформувані переконання третьокурсників, що основна функція термінів – бути носіями специфічної інформації про наукові поняття, а отже, кожному носієві мови необхідно вміння правильно й доцільно оперувати термінологією певної галузі знань.

Інтелектуальний компонент засвоєння термінопонять уґрунтовано на теоретичних знаннях студентів про термін як лексичну одиницю (лексикографічна робота) та поняття як одиницю логіки (узагальнення інформації з енциклопедій, глосаріїв, довідників тощо), про вимоги до терміна і спеціалізацію його афіксів, про системні відношення у складі термінолексики. Наприклад, використовуючи метод **мозкового штурму**, пропонуємо студентам розв'язати проблемне питання щодо мінімальної одиниці синтаксису. У ході актуалізації опорних знань з'ясуємо, що *словосполучення*, яке в школі витлумачують як мінімальну одиницю, насправді є конструкцією з двома й більше повнозначними компонентами-словформами, пов'язаними синтаксичним зв'язком для вираження певного граматичного значення (семантико-синтаксичних відношень). Отож його не можемо деференціювати як «мінімальна одиниця». На наступному етапі ставимо собі за мету встановити взаємозв'язок поняття «мінімальна синтаксична одиниця» з іншими рівнорядними: якому поняттю підпорядковується (синтаксис), яке місце посідає в системі одиниць *-емного* рівня (пор.: *лексика – лексема, фонетика – фонема, фразеологія – фразема* тощо). Отже, робимо висновок про *синтаксему* як мінімальну (неподільну) одиницю синтаксису, а далі, аналізуючи словосполучення, різнотипні речення та складне синтаксичне ціле, визначаємо конструктивні та функційно-семантичні ознаки синтаксем – базових і вторинних – у структурі простого речення.

Інтелектуальний компонент готовності студентів уґрунтовано також на відомостях про становлення терміносистеми граматики, про терміни-архаїзми. Щоб узагальнити й унаочнити історіографічну синтаксичну інформацію варто спланувати **групову проєктну діяльність** із першоджерелами, що зберігаються у відділі рідкісної книги Наукової бібліотеки університету (праці Л. Зизанія, М. Смотрицького, М. Осадци, С. Смаль-Стоцького, О. Огоновського, Є. Тимченка, І. Огієнка, О. Синявського, С. Смеречинського, О. Курило та ін.). Наприклад, підготувати етимологічну довідку чи коментар про конкретне термінопоняття.

На завершальному етапі проєкту студенти виконують завдання «**Лексикографічний паспорт терміна**»: *Порівняйте визначення синтаксису як розділу граматики в сучасних наукових працях, лінгвістичних словниках та термінологічних енциклопедіях, що їх рекомендовано до вивчення теми. З огляду на поліаспектність витлумачень укладіть лексикографічний паспорт цього граматичного терміна, скориставшись зразком словникової статі [див.: 2]. У висновках до пошукової роботи студенти зрозуміють, що в перших слов'янських граматиках зафіксовано фонетичну варіантність *сунтажис / сунтажись; сунтажис / сунтажи(с)*. У джерелах ХІХ ст. переважають старослов'янські варіанти: *сочиненіє, сочиненія, словосочиненіє, словосочиненьє, словосочиненьє*, також засвідчено вплив польської мови – *складніє, склáдня*. У працях першої половини ХХ ст. функціонують номінації грецького походження: *синтаксисъ, синтаксис, сінтаксіс, синтакса*, а також польського з наголосом на останньому складі: *складня́*. Прикметно, що з огляду на назву *синтакса* граматисти кінця ХІХ – початку ХХ ст. прагнули надати грецькій номінації українського характеру та посилити інтерес до власних напрацювань. Студентам цікаво дізнатися, що етимологічно «синтаксис» походить із військової лексики: у перекл. із гр. *syntaxis* – «розташування частин, побудова, сполучення, порядок» (слово «тактика» – послідовність дій – має той самий корінь).*

Ефективною, за нашими спостереженнями, є завдання «**Діалог цитат**»: *Прокоментуйте цитати про синтаксис як розділ граматики і як власне мовну систему. Самостійно доберіть вислови мовознавців, письменників, культурних діячів про роль синтаксису у виформуванні ключових і предметних компетентностей мовців. Поміркуйте, як можна використати такий ілюстративний матеріал у майбутній професійній діяльності?*

Операційний компонент готовності полягає у вмінні студентів обирати формат презентації терміна з огляду на його лінгвістичні та методичні характеристики, що сприятимуть осмисленому запам'ятовуванню програмового матеріалу.

Загалом історія синтаксичних номінацій відображає пріоритети мовознавців у виборі того чи того терміна. Навчити здобувачів освіти аналізувати походження, структуру й семантику термінопоняття – означає навчити виявляти історично закарбовану в ньому інформацію про зміст поняття, його присутні ознаки та функції.

Список використаних джерел:

1. Кочан І. М. Українська наукова лексика: міжнародні компоненти в термінології : навчальний посібник. К. : Знання, 2013. 294 с.
2. Кульбабська О. В. Лексикографічний портрет «цариці мовознавчих наук» у синтаксичних студіях Івана Огієнка. *Іван Огієнко і сучасна наука та освіта : наук. зб. Кам'янець-Подільський : КПНУ імені Івана Огієнка, 2017. Вип. ХІV. С. 144–151. (Серія філологічна). URL: <http://ohiienko.kpnu.edu.ua/article/view/248009/245288>*
3. Шляхова В. Етимологізація синтаксичного терміна як методичний прийом. *Українська мова і література в школі. 1999. № 2. С. 7–9.*

Наукове видання

**МОВА Й ЛІТЕРАТУРА У ВИМІРАХ СЬОГОДЕННЯ: МОВОЗНАВЧИЙ
ТА ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТИ:**

**Матеріали
IV Всеукраїнської
науково-практичної конференції
педагогічних, науково-педагогічних працівників та студентів
Перелік міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій
у 2024 році (Лист ІМЗО від 04.01.2024 №21/08-7)**

Друкується за оригінальними авторськими текстами.
Редакційна колегія не несе відповідальності
за авторську редакцію поданих матеріалів.

Технічний редактор – І. П. Борис

Видання друкується за авторським редагуванням

Підписано до друку 01.03.2024
Гарнітура Times New Roman
Замовлення №

Формат 60x84/16
Обл.-вид. арк. 29,79
Ум. друк. арк. 25,57

Папір офсетний
Тираж 50 пр.

Ніжинський державний університет
імені Миколи Гоголя.
м. Ніжин, вул. Воздвиженська, 3/4
(04631)7-19-72
E-mail: vidavn_ndu@ukr.net
www.ndu.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2137 від 29.03.05 р.

